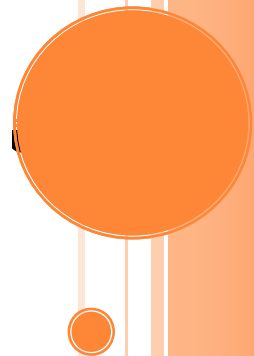

ซาอุฯ หลังพียงฟ้า เหตุการณ์อู่มีฆาตาคาชุกญี

บทนำ

“ประชาคมโลกต่างให้ความสนใจประเด็นอุ้มฆ่านักข่าวชาอุตีอาระเบีย เชื้อสายตุรกี หลังเข้าติดต่อราชการ ณ สถานกงสุลประเทศตนเองในตุรกี”

ช่วงบ่ายของวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๐๑๘ นายญะมาล คาซุกญี^๑ นักข่าวชาวชาอุตีอาระเบียได้เดินทางมาติดต่อราชการ ณ สถานกงสุลชาอุตีอาระเบียประจำนครอิสตันบูลอีกครั้ง ตามที่เจ้าหน้าที่กงสุลได้แจ้งกำหนดนัดหมายไว้ล่วงหน้า^๒ โดยการแจ้งนัดหมายครั้งนี้ถือเป็นสัญญาณการชี้เป้า เพื่อให้หน่วยงานทางการของชาอุตีอาระเบียมีเวลาได้เตรียมการล่วงหน้าถึง ๔ วันเต็ม ๆ

ดูเหมือนว่าคาซุกญีจะสัมผัสได้ถึงความผิดปกติ และได้เตรียมการเพื่อความรอบคอบระดับหนึ่ง เห็นได้จากในวันนัดหมายคาซุกญีได้พาคุณั้นชาวตุรกีชื่อคอดีญะห์ (Khadija Genghis)

ร่วมติดตามไปด้วย เหตุเพราะนางถือสัญชาติตุรกีจึงไม่ได้เข้าไปด้านในด้วยกัน คาซุกญีขอให้เธอรออยู่ด้านนอกสถานกงสุล ครั้นเมื่อเวลาผ่านไปจนผิดสังเกตรวมกว่า ๕ ชั่วโมง และการรอคอยแบบไร้ความหวังบรรยากาศขณะนั้นฉาบด้วยความวิตกกังวลและสงสัยว่าเหตุใดคาซุกญียังไม่เดินออกมา ทำให้คอดีญะห์ตัดสินใจโทรศัพท์ติดต่อกับเพื่อน ๆ ของคาซุกญีทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อเล่าเรื่องราวและเหตุการณ์ดังกล่าวให้ฟัง และทุกคนต่างแนะนำให้คอดีญะห์ประสานเรื่องนี้กับตำรวจท้องถิ่น และรีบแจ้งทางการตุรกีและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อแจ้งความร้องเรียนซึ่งในเบื้องต้นคาดว่าคาซุกญีอาจถูกควบคุมตัวอยู่ในสถานกงสุลประเทศตนเอง

ประเด็นคาซุกญีหายตัวไปหลังเข้าติดต่อราชการ ณ สถานกงสุลประเทศตนเอง แต่สุดท้ายไม่ได้กลับออกมา สร้างความเคลือบแคลงสงสัยว่าเกิดอะไรขึ้นกับเขา ข่าวการหายตัวไปของนักข่าวผู้นี้กระจายออกไปและขยายวงกว้างอย่างรวดเร็ว ไม่เพียงในหมู่ชาวตุรกีหรือชาวชาอุตีอาระเบียเท่านั้น แต่บรรดาสื่อมวลชนทั่วโลกต่างให้ความสนใจและพุ่งเป้าและถามหาความรับผิดชอบจากรัฐบาลชาอุตีอาระเบียว่ามีเหตุจูงใจใดในการดำเนินการกับนักข่าวรายนี้ ทั้งที่ชาอุตีอาระเบียยุคนี้ได้แสดงจุดยืนชัดเจนให้โลกรับรู้ทั่วไปว่า เป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงและเดินทางสู่การปฏิรูปอย่างเป็นรูปธรรม

^๑ ถอดเสียงภาษาไทยตามสำเนียงการออกเสียงภาษาอาหรับ โดยยึดหลักการแปลและการถอดเสียงตามหลักอรรถศาสตร์

^๒ คาซุกญีเคยเข้าติดต่อราชการ ณ สถานกงสุลประเทศตนเองก่อนถูกฆาตกรรมเพียง ๔ วัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อยืนยันคำร้องขอใบรับรองสถานะโสดของตน สำหรับการแต่งงานครั้งใหม่กับหญิงสาวชาวตุรกี ซึ่งการติดต่อกับสถานกงสุลในครั้งนั้น ได้รับการยืนยันว่าการดำเนินการเรื่องนี้ต้องใช้เวลาพอสมควร ไม่สามารถดำเนินการให้แล้วเสร็จได้ภายในวันเดียว ขณะที่คาซุกญีแจ้งว่าตนเองมีกำหนดนัดหมายล่วงหน้าเพื่อเข้าร่วมการสัมมนาในหัวข้อเรื่อง “รำลึกเหตุการณ์การบรรลุความตกลงออสโล” ซึ่งจะจัดขึ้น ณ กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ แต่สุดท้ายคาซุกญียืนยันว่าจะมาติดต่อใหม่อีกครั้ง ในวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๐๑๘ ตามที่เจ้าหน้าที่ประจำสถานกงสุลเสนอ

คดีนี้เป็นการฆาตกรรมอำพราง

ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเห็นตรงกัน และได้บทสรุปเป็นที่แน่ชัดว่า ญะมาล คาซุกูญี ถูกสังหารในสถานกงสุลประเทศตนเอง โดยมีผู้ต้องสงสัยเป็นชาวซาอุดีอาระเบีย จำนวน ๑๕ คน ซึ่งเดินทางเข้าประเทศตุรกี บางคนผ่านช่องทางทางการทูตและได้สิทธิพิเศษในการปฏิบัติด้านความปลอดภัยตามเอกสิทธิ์และพิธีการทูต

อย่างไรก็ตาม เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนสอบสวนตุรกีพบว่า มีการพบหลักฐานเป็นการบันทึกเสียงช่วงแรก ๆ ของการพบปะกันระหว่างทีมสังหารกับคาซุกูญี แต่ไม่ระบุรายละเอียดความยาวของการบันทึก ซึ่งต่อมาได้มีการตั้งสมมุติฐานว่าทีมสังหารมีความพยายามเบี่ยงเบนประเด็นการสังหาร เพื่อสร้างความสับสนและหวังอำพรางคดีด้วยการปล่อยข่าวลวงมาโดยตลอดผ่านสื่อทางการของซาอุฯ เช่น มีรายงานข่าวระบุว่าคาซุกูญีมีปากเสียงกับพลเมืองชาวซาอุฯ ที่เข้ามาติดต่อราชการอีกราย จนเกิดเหตุทะเลาะวิวาทกันรุนแรงและนำมาสู่การเสียชีวิต หรืออีกรายงานระบุว่าคาซุกูญีได้เดินทางออกจากสถานกงสุลไปแล้วหลังติดต่อบุคลากรเพียงชั่วโมงเศษ ขณะที่หน่วยงานสืบสวนตุรกีร้องขอภาพจากกล้องวงจรปิดเพื่อมาตรวจสอบ กลับพบว่าฝ่ายเจ้าหน้าที่สถานกงสุลซาอุฯ อ้างว่ากล้องวงจรปิดเกิดขัดข้องในช่วงเวลาดังกล่าว

แต่จนถึงขณะนี้ไม่มีใครทราบว่าศพของคาซุกูญีถูกนำไปซุกซ่อนอยู่ที่ใด หลักฐานชิ้นสำคัญนี้ดูจะเป็นปัญหากับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งกองพิสูจน์หลักฐานตุรกีได้เปิดเผยข้อมูลและวิธีการของทีมสังหาร โดยมีการตั้งสมมุติฐานไว้หลายประเด็น นอกจากนี้ ยังระบุอีกว่าคดีนี้มีการวางแผนและทำกันเป็นทีม เริ่มจากการลงมือสังหารคาซุกูญีในสถานกงสุลจนขาดอากาศหายใจและหันแยกชิ้นส่วนศพ ต่อมาทีมสังหารได้เดินทางออกไปยังบ้านพักกงสุล และมีบางส่วนเดินทางไปยังสถานที่ที่น่าสงสัยอีกว่าจะเกี่ยวข้องในการอำพรางศพ คือ พื้นที่ป่าสงวนในอิสตันบูล ต่อมาอัยการสูงสุดตุรกีได้ปฏิเสธกระแสข่าวที่อ้างว่ามีคนในพื้นที่ร่วมมือกับทีมสังหารในการทำลายศพ อย่างไรก็ตามยังมีหลายสมมุติฐานที่กองพิสูจน์หลักฐานวิเคราะห์ไว้ เช่น การใช้สารเคมีประเภทน้ำกรดเข้มข้นทำลายศพ^๓ การนำศพบรรจุใส่กระเป๋าเดินทางเพื่อลำเลียงออกนอกประเทศผ่านช่องทางทางการทูตและได้รับการยกเว้นการตรวจสัมภาระ

ทำไมต้องเป็นคาซุกูญี

การหายตัวไปของนายญะมาล คาซุกูญี ได้ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์และความสัมพันธ์ระหว่างซาอุดีอาระเบียและตุรกี โดยเฉพาะในมิติของความมั่นคงและผลประโยชน์ร่วมกัน แต่ตัวแปรนำและเป็นสาเหตุของปัญหา คือ การหายตัวไปของนายญะมาล คาซุกูญี หลังเข้าติดต่อบุคลากร สถานกงสุลประเทศตัวเอง ทำให้เกิดคำถามว่าทำไมต้องเป็นคาซุกูญี และใครคือ ญะมาล คาซุกูญี

^๓ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นตุรกีได้เปิดเผยว่า ในบรรดาทีมสังหารคาซุกูญีมีผู้ต้องสงสัย จำนวน ๒ คน ที่ตรวจสอบแล้วว่ามีความเชี่ยวชาญด้านเคมี ชีวภาพ และสารประกอบมีพิษ ซึ่งเดินทางเข้า-ออกสถานกงสุลซาอุฯ เป็นระยะ ๆ กว่า ๑ สัปดาห์ หลังเหตุการณ์สังหารคาซุกูญี ซึ่งประเด็นนี้เชื่อมโยงกับการถ่วงเวลาของทางการซาอุดีอาระเบียที่ไม่อนุญาตให้ทีมพิสูจน์หลักฐานตุรกีเข้าพื้นที่ในช่วงแรก ๆ และปล่อยเวลายืดยาวออกไปจนกระทั่งเห็นชอบในวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๐๑๘ โดยอ้างถึงความเหมาะสมในการเข้าพื้นที่เพื่อตรวจสอบหาหลักฐานโดยให้เป็นการทำงานร่วมกันจากทั้งสองฝ่าย

ญามาล คาซุกูญี นับเป็นนักข่าว นักหนังสือพิมพ์ชาวซาอุดีอาระเบียที่มีความโดดเด่นเป็นที่ประจักษ์ โดยเฉพาะบทบาทช่วงปลายทศวรรษที่ ๘๐ จนถึงต้นทศวรรษที่ ๙๐ ซึ่งขณะนั้นทำงานสายนักข่าวอยู่กับหนังสือพิมพ์อัลอะญาตฉบับภาษาอังกฤษ ประจำกรุงลอนดอน โดยสำนักข่าวดังกล่าวขณะนั้นอยู่ในช่วงขาขึ้น ต่อมาในช่วงปี ๑๙๙๙-๒๐๐๓ ดำรงตำแหน่งรองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์สัญชาติซาอุดีอาระเบีย ชื่ออาหรับนิวส์ฉบับภาษาอังกฤษ และในปี ๒๐๐๔ ดำรงตำแหน่งประธานบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ของซาอุดีอาระเบียชื่อ อัลวาฏอน โดยในรอบแรกดำรงตำแหน่งดังกล่าวอยู่หลายเดือนก่อนจากไป และได้รับโอกาสให้หวนกลับมาดำรงตำแหน่งประธานอีกครั้ง เมื่อปี ๒๐๐๗ จนกระทั่งปี ๒๐๑๐ คณะกรรมการบริหารหนังสือพิมพ์ดังกล่าวมีคำสั่งให้ปลดจากตำแหน่ง อย่างไรก็ตาม ในช่วงที่ปฏิบัติหน้าที่ประธานบริหารหนังสือพิมพ์อัลวาฏอนได้รับความไว้วางใจจากเจ้าชายตุรกี บินฟัยซอล ให้เป็นที่ปรึกษาส่วนพระองค์ด้านสื่อและการประชาสัมพันธ์ ระหว่างที่ดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตซาอุดีอาระเบีย ณ กรุงลอนดอน สหราชอาณาจักร ต่อมาได้ย้ายมาเป็นเอกอัครราชทูตซาอุดีอาระเบีย ณ กรุงวอชิงตัน สหรัฐอเมริกา

ต่อมาเจ้าชายวาลิด บินตอลาล^๔ ได้พิจารณาคัดเลือกให้ญามาล คาซุกูญี เป็นบุคคลที่มีความเหมาะสม และแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการบริหารช่องสถานีโทรทัศน์ เพื่อนำเสนอข่าวอาหรับ ซึ่งได้จัดตั้งและจดทะเบียน ณ กรุงมานามา ประเทศบาห์เรน แต่สำนักข่าวดังกล่าวแพร่ภาพออกอากาศได้เพียง ๑ วันเท่านั้น และได้ปิดตัวลงโดยไม่ทราบสาเหตุ หลังจากนั้นเขาได้ผันตัวเองมาเป็นคอลัมนิสต์เขียนบทความเผยแพร่ความคิดเห็นในแบบของตัวเอง ลงตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์อัลอะญาต และ อัลวาฏอน ซึ่งได้ดำเนินการเช่นนี้มาระยะหนึ่ง จนกระทั่งปี ๒๐๑๗ ผลงานเขียนของเขาถูกห้ามมิให้เผยแพร่อีก และถือเป็นที่สุดการเป็นคอลัมนิสต์ของหนังสือพิมพ์สองฉบับดังกล่าว ช่วงเวลาขณะนั้นเป็นช่วงเดียวกันกับการขึ้นสู่อำนาจมกุฎราชกุมารของเจ้าชายมุฮัมมัด บินซัลมาน และออกนโยบายเพื่อกำกับดูแลการแสดงความคิดเห็นของนักวิชาการ บุคคลสาธารณะ หรือแม้แต่ผู้นำทางความคิดที่มีบทบาทและมีอิทธิพลทางความคิดกับภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม

เดือนกันยายน ๒๐๑๗ ญามาล คาซุกูญี ตัดสินใจขอลี้ภัยออกนอกประเทศตนเอง โดยมีจุดหมายปลายทาง คือ สหรัฐฯ ซึ่งขณะนั้นตรงกับช่วงที่บรรยากาศภายในของซาอุดีอาระเบียยวบยาบไปด้วยการปราบปราม การสร้างความหวาดกลัว และการปิดกั้นเสรีภาพทางความคิด

ดูเหมือนว่าตลอดระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมา คาซุกูญีโลดแล่นอยู่ในแวดวงของการทำงานสายนักข่าว และนักหนังสือพิมพ์จนเลื่อนระดับสูงขึ้นสู่สถานะที่มีความใกล้ชิดกับราชวงศ์อาลซาลูดและได้รับความไว้วางใจมาโดยตลอดในฐานะนักเขียน นักประชาสัมพันธ์ และที่ปรึกษาส่วนตัว ซึ่งเขาไม่เคยเข้ามาเกี่ยวข้องกับกิจการด้านการเมือง การปกครอง และการบริหารประเทศ แต่ด้วยความใกล้ชิดสนิทสนมกับบุคคลในระดับราชวงศ์ ทำให้คาซุกูญีได้รับข้อมูลมากมายในฐานะคนวงใน และรับรู้รับทราบเรื่องราวหรือประเด็น

^๔ เจ้าชายวาลิด บินตอลาล เชื้อพระวงศ์อาลซาลูด เป็นนักธุรกิจที่ทรงอิทธิพลในเวทีโลก และมหาเศรษฐีที่ร่ำรวยอันดับต้น ๆ ของโลก เป็นหนึ่งในเชื้อพระวงศ์ที่ถูกควบคุมตัวเพื่อตรวจสอบพฤติกรรมกรรมการทุจริตและประพฤติมิชอบภายใต้นโยบายกวาดล้างการทุจริตที่กำหนดโดย เจ้าชายมุฮัมมัด บินซัลมาน หลังขึ้นดำรงตำแหน่งมกุฎราชกุมาร

ละเอียดย่อนที่ไม่เคยมีพลเมืองคนใดเข้าถึงได้ รวมถึงเข้าใจรูปแบบการบริหารกิจการแผ่นดิน และการขึ้นสู่อำนาจของชนชั้นปกครองตามสายตระกูลในระดับราชวงศ์ จากประเด็นเหล่านี้ทำให้บทเขียน บทวิจารณ์ และการแสดงความคิดเห็นของคาซุกุญีมีความโดดเด่น และอยู่ในระดับที่มีความน่าเชื่อถืออย่างที่สุด เขาเคยให้การสนับสนุนเจ้าชายมุฮัมมัด บินซัลมานในช่วงแรก ๆ ที่ขึ้นดำรงตำแหน่งในฐานะมกุฎราชกุมาร เนื่องจากเห็นว่าพระองค์เป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล โดยเฉพาะการรณรงค์ส่งเสริมการปฏิรูปสังคม ซาอูดิอาระเบีย อีกทั้งยังฉายภาพผู้นำภายใต้สัญลักษณ์ของแนวคิดปฏิรูปเต็มรูปแบบ แต่เมื่อพบว่าเสรีภาพ และความคิดเห็นด้านสื่อกลับถูกลิดรอนจนส่งผลให้ต้องมีระยะห่าง และเลือกที่จะลี้ภัยออกนอกประเทศ เพื่อขอพำนักอยู่ในสหรัฐอเมริกา และขณะนั้นเขาพบว่าสำนักข่าววอชิงตันโพสต์ เป็นช่องทางหนึ่งที่มีศักยภาพและสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเปิดกว้าง จึงได้เริ่มเขียนบทวิจารณ์นโยบายต่างประเทศของมกุฎราชกุมารมุฮัมมัด บินซัลมาน และเปิดโปงทุกเรื่องเกี่ยวกับนโยบายการปฏิรูป รวมทั้งเปิดเผยถึงความพยายามของมกุฎราชกุมารในการสร้างภาพลักษณ์ให้ตัวเอง เพื่อสร้างการยอมรับจากชาติตะวันตก ภายใต้บริบทความเป็นนักปฏิรูปเท่านั้น แต่ในทางปฏิบัติกลับหวังผลเพียงปูทางเพื่อก้าวขึ้นสู่อำนาจการปกครองในฐานะประมุขของประเทศไม่ใช้การเปลี่ยนแปลงหรือปฏิรูปสังคมอย่างแท้จริง

ฉะนั้น หากวิเคราะห์ประเด็นการสังหารนายญะมาล คาซุกุญี ให้เชื่อมโยงกับผลกระทบเชิงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ อาจกล่าวได้ว่าหลังเหตุการณ์ฆาตกรรมอำพรางนักข่าวผู้นี้ ปรากฏว่ามี ๓ ประเทศหลัก ๆ ที่แสดงบทบาทนำ ประกอบด้วย ซาอูดิอาระเบีย ตุรกี และสหรัฐอเมริกา ดังปรากฏตามรายละเอียดต่อไปนี้

ซาอูดิอาระเบีย

ความพยายามของมกุฎราชกุมารแห่งราชวงศ์ซาอูฯ ในการปฏิรูปประเทศ และปูทางสร้างชาติ เพื่อให้เป็นซาอูดิอาระเบียยุคใหม่ ด้วยการสร้างความเชื่อมั่น และลดความหวาดระแวงจากภายนอก โดยเฉพาะชาติตะวันตก หลังการขึ้นสู่อำนาจด้วยการสนับสนุนจากรัฐบาลสหรัฐฯ ที่ปรารถนาให้ซาอูฯ เปลี่ยนโฉมแบบสุดขีด จนทำให้มีการวางนโยบายใหม่ ๆ ผุดขึ้นมากมายบนพื้นฐานการปฏิรูปสังคมและวิถีชีวิต ทั้งการอนุญาตให้ผู้หญิงขับรถยนต์ส่วนตัวได้ การยุติบทบาทตำรวจศาสนา เพื่อให้วิถีการดำเนินชีวิตมีอิสระอย่างที่ควรจะเป็นบนพื้นฐานสิทธิเสรีภาพพลเมืองอย่างเท่าเทียม การยกเลิกแนวคิดหรือคำสอนอิสลามสุดโต่งของสำนักคิดวะฮาบี^๕ ซึ่งนานาประเทศฝั่งตะวันตกมองว่า แนวคิดและคำสอนเหล่านี้ คือ บ่อเกิดของแนวคิดอิสลามนิยมความรุนแรง และขบวนการนักรบศาสนาหรืออยู่ในนิยามเดียวกันกับขบวนการญิฮาด (Jihadism) หากซาอูดิอาระเบียยุคใหม่เปิดกว้างตามแผนปฏิรูปดังกล่าวจะส่งผลทำให้ภาพลักษณ์ของผู้ปกครองมีความโดดเด่นอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน เรื่องนี้นับเป็นความสำเร็จและบรรลุเป้าหมายที่พลเมืองในประเทศเผ่ารอ แต่ทันทีที่ประเด็นการฆาตกรรมญะมาล คาซุกุญีเกิดขึ้นในสถานกงสุลประเทศตนเอง ทำให้ภาพลักษณ์ที่สร้างไว้เริ่มสั่นคลอน พันธมิตรชาติตะวันตกต่างกังวลและหันมาให้ความสนใจ และมอง

^๕ สำนักคิดวะฮาบี อ้างถึงที่มาจกตระกูล เชคมุฮัมมัด บินอับดุลวะห์ฮาบ ซึ่งเป็นนักคิดและนักการศาสนานับแต่ช่วงก่อตั้งประเทศ มีบทบาทนำเชิงแนวคิดอนุรักษ์และจารีตนิยมบนหลักการพื้นฐานของศาสนาอิสลาม โดยเน้นแนวทางตามหลักคำสอนจากคำภีร์อัลกุรอาน และแนวทางของศาสดาอย่างเคร่งครัด

เรื่องนี้ว่าเป็นประเด็นสำคัญส่งผลกระทบต่อสังคมในวงกว้าง โดยเฉพาะในมิติของการคุ้มครองสิทธิสื่อ ยิ่งเมื่อทางการซาอุดีอาระเบียไม่สามารถให้ความกระจ่างในเรื่องนี้ได้ ทำให้เกิดคำถามและบทวิเคราะห์ ต่อยอดได้ว่า หากประชาคมโลกยังคงสนับสนุนผู้ปกครองซาอุดีอาระเบียต่อไป ย่อมส่งผลกระทบต่อ เสถียรภาพของประเทศในทุกมิติอย่างแน่นอน และหากช่วยให้ผ่านวิกฤติรอบนี้ได้ ย่อมไม่อาจหา หลักประกันได้ว่าจะไม่เกิดเหตุการณ์เช่นนี้อีกในอนาคต นอกจากนี้ ยังมีการวิเคราะห์อีกว่าหากเหล่าชาติ พันธมิตรมุ่งกดดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในราชวงศ์ด้วยเสียงเห็นพ้องเป็นฉันทามติ เพื่อเปลี่ยน ผู้กำหนดนโยบายซาอุดีอาระเบียคนใหม่ที่มีความเหมาะสม บริสุทธ์จากมลทินน่าจะช่วยรักษาผลประโยชน์ และเสถียรภาพของประเทศได้ แต่มีกระแสสวนทางจากอิสราเอลที่ยังคงแสดงท่าทีสนับสนุนผู้ปกครอง ที่ชื่ออหมัด บินซัลมาน ต่อไป ^๖

ตุรกี

อาชญากรรมครั้งนี้เกิดขึ้นบนแผ่นดินตุรกี แม้สถานที่เกิดเหตุจะเป็นสถานกงสุลซาอุดีอาระเบียก็ตาม แต่เหตุการณ์นี้ได้สร้างผลกระทบต่ออำนาจอธิปไตยของตุรกีอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน ถือเป็น ความสั่นคลอนของประเทศและรัฐบาลตุรกีอย่างมาก เห็นได้จากถ้อยแถลงของประธานาธิบดีเออร์โดกัน ในฐานะผู้นำที่ออกมาปกป้องเกียรติและศักดิ์ศรีของประเทศในเหตุการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพและ ความมั่นคงดังกล่าว อย่างไรก็ตาม บรรดานักการเมืองตุรกีก็ยังสงวนท่าที โดยปล่อยให้เรื่องนี้อยู่ในความ รับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ตำรวจและกองพิสูจน์หลักฐานให้ทำงานอย่างเต็มที่เพื่อนำเรื่องนี้เข้าสู่กระบวนการ ยุติธรรมและดำเนินคดีให้ถึงที่สุด ขณะที่สื่อตุรกีได้แสดงบทบาทนำโดยใช้วิธีปล่อยข่าวจากแหล่งข่าว ที่เชื่อถือได้ โดยเฉพาะจากหน่วยข่าวกรองออกมาอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนั้น ตุรกีได้แสดงท่าทีกดดันซาอุดีอาระเบียอย่างชัดเจน ทั้งเรียกร้องความรับผิดชอบจาก ทางการซาอุดีอาระเบีย ให้ดำเนินการเพื่อหาผู้กระทำความผิดมาลงโทษ รวมทั้งตุรกีอาจพิจารณาทบทวนบางเรื่อง บางประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศ โดยเฉพาะในประเด็นที่แต่ละฝ่ายมีบทบาทนำ อยู่ในระดับภูมิภาคและระหว่างประเทศ^๗

^๖ นายกรัฐมนตรีอิสราเอล เบนยามิน เนเทนยาโฮ ส่งสารถึงสหรัฐฯ หวังให้การสนับสนุนรัฐบาลริยาดต่อไป เนื่องจาก ซาอุดีอาระเบียยุคใหม่ให้หลักประกันในการมีบทบาทนำในระดับภูมิภาคต่อการป้องปรามขบวนการ/กลุ่มนิยมแนวคิด หัวรุนแรง และเป็นแกนนำต่อต้านการขยายอิทธิพลของอิหร่านได้อย่างมีนัยสำคัญ

^๗ ประเด็นการเมืองระหว่างประเทศที่เห็นต่างกัน เช่น บทบาทพันธมิตรชาติอาหรับในเยเมน รัฐประหารในอียิปต์

สหรัฐฯ

สหรัฐฯ ตกที่นั่งลำบากจนกลืนไม่เข้าคายไม่ออก เพราะอยู่ในสถานการณ์แบ่งรับแบ่งสู้บนทางสองแพร่ง เห็นได้จากทางการสหรัฐฯ ภายใต้การบริหารของประธานาธิบดี โดนัลด์ ทรัมป์ แสดงท่าทียอมรับความเป็นผู้นำรุ่นใหม่ของชาอูตีอาระเบียที่กล้าเปลี่ยนโฉมประเทศให้ก้าวสู่ยุคใหม่ ทั้งยังมีสัญญาใจกับผู้กำหนดนโยบายของชาอูตีอาระเบีย เพื่อให้ดำเนินยุทธศาสตร์สำคัญ ๆ ในระดับภูมิภาค เช่น การแสดงบทบาทนำในฐานะพันธมิตรชาติอาหรับ การดำเนินนโยบายต่างประเทศเพื่อโค่นเตี้ยอิหร่าน รวมทั้งการบรรลุความตกลงด้านความมั่นคงในการจัดซื้ออาวุธของสหรัฐฯ

แต่เมื่อเกิดเหตุอุ้มฆ่าญะมาล คาชุกญี ส่งผลให้เกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางทั้งในบริบทการเมืองภายในของสหรัฐฯ และความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐฯ กับนานาชาติประเทศ ตลอดจนจนเสียงเรียกร้องจากประชาคมโลกให้เร่งหาความกระจ่างในเรื่องนี้โดยเร็ว หากมองเพียงสถานการณ์การเมืองภายในของสหรัฐฯ ย่อมพบว่าบรรดาสมาชิกในสภาครองเกรสต่างให้ความสนใจในประเด็นนี้อย่างมาก และดูเหมือนจะเห็นพ้องในทิศทางเดียวกันระหว่างพรรคริพับลิกันและพรรคเดโมแครต เห็นได้จากท่าทีของวุฒิสมาชิกลินดีซี เกรแฮม (Lindsey Graham) ซึ่งมีความสนิทสนมและเป็นพันธมิตรกับประธานาธิบดี โดนัลด์ ทรัมป์ อย่างเหนียวแน่น โดยล่าสุดได้ออกมาโจมตีและวิพากษ์วิจารณ์เหตุการณ์นี้อย่างเผ็ดร้อน ทั้งยังพาดพิงมกุฎราชกุมารมูฮัมหมัด บินซัลมาน เพื่อให้แสดงความรับผิดชอบในเรื่องนี้ และทำที่ดังกล่าวเป็นการยืนยันให้เห็นว่าสภาครองเกรสสหรัฐฯ เห็นพ้องและให้นำหนักในทิศทางเดียวกันว่า ประเด็นนี้มีความเชื่อมโยงกับผู้ที่มีอำนาจถึงระดับราชวงศ์ แม้ว่าจะไม่มีใครออกมายอมรับหรือปฏิเสธก็ตาม เมื่อสถานการณ์เป็นเช่นนี้ยิ่งส่งผลต่อการตัดสินใจของประธานาธิบดีสหรัฐฯ ที่มีเพียง ๒ ทางเลือกบนพื้นฐานการคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศ โดยทางเลือกแรกจะยังคงสนับสนุนรัฐบาลชาอูตีอาระเบียต่อไป เพื่อผลประโยชน์ของประเทศด้านการค้าและการลงทุน และหวังกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศจากการซื้อ-ขายอาวุธในภูมิภาคอ่าวอาหรับ หรืออีกทางเลือกเพื่อหวังสร้างคะแนนนิยมในตัวประธานาธิบดี^๘ และสนองตอบกระแสการเรียกร้องของประชาคมโลก โดยยุติการให้การสนับสนุนรัฐบาลชาอูตีอาระเบีย และเดินทางตรวจสอบหาข้อเท็จจริง เพื่อให้กระบวนการยุติธรรมดำเนินไปถึงที่สุด และนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษหรือที่แย่ที่สุดอาจเรียกร้องกดดันให้เจ้าชายมูฮัมหมัด บินซัลมาน ลงจากตำแหน่งมกุฎราชกุมาร และแต่งตั้งบุคคลที่เหมาะสมขึ้นดำรงตำแหน่งแทน

อย่างไรก็ตาม หากวิเคราะห์ท่าทีของผู้นำประเทศที่เกี่ยวข้อง และปัจจัยรอบด้าน สามารถประเมินสถานการณ์ที่ละเอียดอ่อนเช่นนี้ โดยให้นำหนักความเป็นไปได้ถึง ๓ แนวทาง ดังนี้

^๘ เพื่อปูทางให้พรรคริพับลิกันยังคงได้รับความไว้วางใจจากพลเมืองอเมริกันในการลงคะแนนเสียงการเลือกตั้งกลางเทอมสหรัฐฯ หรือ Midterm Election

แนวทางที่ ๑ ซาอูดีอาระเบียพยายามกอบกู้ชื่อเสียง และภาพลักษณ์อย่างเต็มที่เพื่อผลประโยชน์ของประเทศ แม้ต้องเสียงบประมาณมากเพียงใดก็ตาม เริ่มจากการออกพระราชกฤษฎีกาให้ปลดผู้ดำรงตำแหน่งที่ปรึกษา ราวงศ์ปฏิบัติหน้าที่กำกับดูแลด้านสื่อ รวมทั้งรองผู้อำนวยการข่าวกรองแห่งชาติ และเจ้าหน้าที่ระดับสูง ประจำสำนักงานข่าวกรอง ๓ คน ออกจากตำแหน่ง นอกจากนี้ ยังให้อัยการสูงสุดซาอูดีอาระเบียออกแถลงการณ์ ยอมรับและเปิดเผยผู้ต้องสงสัยชาวซาอูฯ ที่พัวพันในคดีนี้ จำนวน ๑๘ คน พร้อมเร่งดำเนินคดีตาม กระบวนการยุติธรรมภายในของประเทศ

แนวทางที่ ๒ ตุรกีทุ่มความพยายามเพื่อค้นหาหลักฐานและพิสูจน์ความจริง รวมทั้งหาผู้รับผิดชอบและผู้กระทำความผิดที่แท้จริง โดยเรียกร้องให้ซาอูฯ ส่งตัวผู้ต้องหาทั้งหมดให้ทางการตุรกี และให้กระบวนการ ยุติธรรมตุรกีเป็นผู้สอบสวนและดำเนินคดี และตุรกีอาจใช้โอกาสนี้ต่อรองกับซาอูดีอาระเบีย เพื่อให้ทบทวน ประเด็นปัญหาที่แต่ละฝ่ายเห็นต่างกันในการกำหนดนโยบายต่างประเทศและภูมิภาค^๔

แนวทางที่ ๓ สหรัฐฯ พยายามรักษาระยะเชิงการให้ข้อมูลและคงสงวนท่าทีแบบไม่ฟันธงไปทางใดทางหนึ่ง และยังคงให้ระดับความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐฯ กับซาอูดีอาระเบียดำเนินไปแบบปกติเช่นเดิม เสมือนไม่มี อะไรเกิดขึ้น เพราะสหรัฐฯ คำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศเป็นหลัก โดยเฉพาะงบประมาณมหาศาลที่พึงได้รับ จากซาอูดีอาระเบีย กรณีบรรลุลุความตกลงด้านความมั่นคง การซื้อ-ขายอาวุธ และการค้ารวมมูลค่ากว่า ๔.๖๐ แส่นล้านเหรียญสหรัฐฯ

^๔ อาที ประเด็นพรรคแรงงานชาวเคิร์ดในตุรกีซึ่งเป็นหนามยอกอกของรัฐบาลตุรกี การแทรกแซงของพันธมิตรชาติอาหรับ ในเยเมน การประณามรัฐประหารในอียิปต์ และหวังให้ซาอูฯ ยุติการคว่ำบาตรกาตาร์ และเคารพสิทธิการแสดงออกทางความคิด และเสรีภาพของสื่อ

บทสรุป

การขาดกรรมและอำนาจศพนักข่าวสายปฏิรูป ญะมาล คาชุกญี สร้างผลกระทบอย่างกว้างขวางในระดับภูมิภาคและระหว่างประเทศ โดยเฉพาะผลกระทบด้านลบอย่างรุนแรงทั้งชื่อเสียงและภาพลักษณ์ของซาอุดีอาระเบีย โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาไปที่ทีมสังหาร ซึ่งในจำนวนนี้มีบุคคลที่มีความใกล้ชิดกับมกุฎราชกุมารซาอุดีอาระเบียทั้งทางตรงและทางอ้อม และสื่อตุรกีเปิดเผยว่าคดีนี้มีการวางแผนอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ทั้งการวางแผน การเตรียมการอย่างมืออาชีพ และการจัดบุคคลที่มีความชำนาญเฉพาะทาง โดยแบ่งเป็นทีมสังหาร ทีมหั่นศพ และทีมทำลายหลักฐาน ซึ่งปฏิบัติการทั้งหมดเกิดขึ้นในช่วงเวลาที่สอดคล้องและใกล้เคียงกัน อย่างไรก็ตาม หากวิเคราะห์ถึงบทสรุปของคดีนี้และน่าจะเป็นไปได้ที่สุด โดยทุกฝ่ายจะได้ประโยชน์ร่วมกัน คือ ทางซาอุดีอาระเบียแถลงอย่างเป็นทางการโดยยอมรับว่ามีการติดต่อกับนักข่าวคนดังกล่าวจริง แต่กรณีการเสียชีวิตของคาชุกญีถือเป็นเหตุสุดวิสัย ไม่ได้เกิดขึ้นโดยเจตนาจนเป็นเหตุให้ถึงแก่ความตาย ส่วนข้อสงสัยที่ว่ามีการวางแผนเป็นขั้นเป็นตอนหรือไม่ นั้น รัฐบาลซาอุดีอาระเบียอาจยอมรับว่าเป็นการดำเนินการที่รุนแรงเกินกว่าเหตุจากเจ้าหน้าที่สอบสวน ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับมกุฎราชกุมารแต่อย่างใด และอาจให้คดีนี้เป็นความรับผิดชอบที่เกิดจากความผิดพลาดของเจ้าหน้าที่^{๑๐} หรืออาจให้คดีนี้เข้าเกณฑ์ตามมูลฐานความบกพร่องโดยสุจริตก็เป็นได้

^{๑๐} รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ปฏิบัติหน้าที่กำกับดูแลนโยบายสาธารณะ ซึ่งทั้งสองคนเป็นคนสนิทและอยู่ในสายวงศัวัณของอดีตนมกุฎราชกุมาร มุฮัมมัด บินนาเยฟ (๒๙ เมษายน ๒๐๑๕-๒๑ มิถุนายน ๒๐๑๗) ซึ่งถูกปลดออกตามคำสั่งของพระราชอาชิวติษัลมาน บินอับดุลอาชิส และแต่งตั้งเจ้าชายมุฮัมมัด บินซัลมาน โอรสในพระองค์ดำรงตำแหน่งดังกล่าวแทน

